

Lezing Gerard Stolker

Nijmegen; 27 januari 2019.
Schippercentrum Don Boscofeest 2019.

Hier in het Schipperscentrum is Don Bosco geen onbekende. Veel is er al over hem verteld en is er veel over hem nagedacht.. Officieel ben ik geen salesiaan meer, maar is Don Bosco mijn grote inspirator gebleven. Door het werk dat ik voor jonge mensen heb mogen doen, is mijn band met de Salesianen bijzonder sterk en blijft Don Bosco, mijn grote voorbeeld.. Vandaag wil ik iets vertellen over welke

Gerard Stolker

invloed Don Bosco in mijn leven heeft gehad, bijzonder voor jonge mensen met diepe krassen in hun ziel.

Als geen ander wist Don Bosco, hoe hij mensen wist te inspireren, om zich in te zetten voor jongeren in het algemeen, maar bijzonder voor hen die in hun leven "uit de bocht" waren gevlogen, om hen weer nieuwe perspectieven, met nieuwe kansen te geven.

Don Bosco kon in zijn leven korte, markante uitspraken doen, zoals: "Wees goed, doe goed en laat de mussen maar tjilpen."

Ontelbare mensen, hebben door dit vrolijke "getjilp" zich laten inspireren. Maar hoe deed hij dat dan? Veel tijdgenoten van Don Bosco, waren daar heel nieuwsgierig naar. Toen Don Bosco daarover eens een vraag kreeg en hem werd gevraagd naar het succes van zijn systeem antwoordde hij; "Een systeem? Een methode? Ik heb gewoon gedaan wat God mij heeft ingegeven en Hij op mij toe liet komen."

Vanuit zijn praktische manier van werken is Don Bosco in contact gekomen met de jongerenproblematiek van de stad Turijn. Hier vindt Don Bosco zijn roeping en zijn werkterrein. Geregeld liet hij zich zien in de straten van de arme volkswijken van Turijn. Hij bezoekt er de gevangenen, ontmoet op de bouwwerken van Turijn, de jonge arbeiders die vaak werden onderbetaald, en geen arbeidscontracten kregen, en daardoor een uitzichtloze toekomst te gemoed gingen.

In die allereerste beginfase organiseerde Don Bosco, in de weekenden, op de plat getrapte grasveldjes of op de zanderige stukjes grond van Turijn,

allerlei sport- en spelactiviteiten, maar hij vertelde ook over Gods voorliefde voor het kleine, het zwakke, de kwetsbare.

Op 8 december 1841, feest van Maria Onbevlekt Ontvangen, ontmoette Don Bosco een straatjongen die, vanuit de vrieskou in een kerk, aan wat kaarslicht, zijn handen stond te warmen... Toen hij Don Bosco zag rende hij de kerk uit. Don Bosco ging achter hem aan en vroeg ;

"Hoe heet je?" Geschrokken antwoordde de jongen: "Bartholomeo". Waar woon je? Heb je werk? Heb je onderdak? Heb je vrienden? Omdat hij zwervende was en geen onderdak had, kon deze jongen daar geen antwoordt geven. Totdat Don Bosco aan hem vroeg: "Kan je fluiten?" Dat kon hij en hij floot zijn deuntje... Zo is Don Bosco zijn werk begonnen en stichtte hij in een latere fase, de kloostergemeenschap van de salesianen. In de tijd waarin Don Bosco leefde, en de tijden waarin wij nu leven, zijn er best wel enige overeenkomsten en parallellen te vinden.. Roerig, turbulent en vol politieke spanningen. Zo was de tijd waarin Don Bosco leefde, een overgangperioden van het boeren-en landelijke leven, naar het industrieeele tijdperk, met al zijn omwentelingen op politiek, sociaal, wetenschappelijke terrein. Ook in de 21ste eeuw van onze tijd, zeer herkenbaar. Door allerlei indringende en haast niet bij te houden ontwikkelingen, leven ook wij toe naar een geheel nieuw tijdperk, waarvan de contouren nog maar nauwelijks zichtbaar zijn. Door al die veranderingen, is er een heel andere leefwijze en leefstijl op komst. Hoe die tijd er uit zal gaan zien? Dat zal de toekomst gaan uitmaken. Zelf heb ik , en veel salesianen met mij, heel bescheiden, en het altijd als een uitdaging en een opdracht beschouwd, om de essentie van het erfgoed van Don Bosco, mee te kunnen dragen naar deze nieuwe tijd.

Op mijn manier heb ik geprobeerd, door mijn praktische manier van werken, daar vorm en inhoud aan te geven.

Ik was bevriend met iemand uit de gerechtelijke macht. Hij betrok mij bij een van zijn projecten die, qua aanpak en werkwijze, afweek van de traditionele vormen van het straffen van jongeren, die behoorlijk de fout in waren gegaan..

Het eerste project was; gestrafte jongeren niet hun straf te laten "uitzitten", maar ze die straf te laten "uitlopen!". Een straf, om vanuit een strafinrichting, een voettocht van een kleine 3000 km naar Santiago de Compostella in Spanje te laten lopen. Zouden ze dat volbrengen dan zou hun straf erop zitten en hoefde ze niet meer terug de cel in. Zouden ze, om welke reden dan ook, deze tocht niet volbrengen, dan draaide ze alsnog de cel in....En ik verzeker jullie dat zo'n voettocht voor deze jongeren, een zware straf was.. Een tweede project was gericht op jongeren, die door allerlei oorzaken, "uit de bocht" van hun leven waren gecrasht. De meeste van deze jongeren, kwamen uit gebroken gezinnen, die met veel buitenkant gedrag, daarmee wilde imponeren, stoer doen, en wilde meetellen. Ze hadden geen contact meer met hun ouders, familie, vrienden en allerlei hulpverleners, groeide op voor "galg en rat" en maakte ze de stad onveilig. Het doel was om deze

jongeren, na allerlei miskleunen, niet op te sluiten, maar om ze samen in een huis onder te brengen.

Er moest dus iemand gevonden worden, die bereid was, om 24 uur van de dag, 7 dagen van de week, met deze jongeren te willen samenwonen. Iemand die bereid zou zijn om het dagelijkse leven met hen te willen delen. Voor dit laatste project werd op mij een beroep gedaan. Om voor zo'n uitdagende en indringende vraag een verantwoordde beslissing te kunnen nemen, heb ik in die dagen, drie van de markante uitspraken van Don Bosco, voor mijn besluitvorming, op mij in laten werken....

"Doe goed, wees goed en laat de mussen maar tijlpen."

"Laat voelen dat je van ze houdt." (in deze tijd van seksueel misbruik een kwetsbare uitspraak.)

"Doen wat de omstandigheden je ingeven."

Deze drie uitspraken heb ik diep in mij zelf door laten dringen en deed mij besluiten, om deze gewaagde sprong, waarvan ik niet wist waar ik zou uitkomen, om dat toch te doen. Maar ik rekende er op dat Don Bosco, in dat donkere gat, vol onzekerheden, met mij zou mee zou springen. En wat gebeurde er? Uitgesproken op 31 januari 1985 (het feest van Don Bosco) stond ik om 9 uur in de morgen met een bosje tulpen voor de uitgang van een jeugdgevangenis om de eerste jongen, te verwelkomen in dat nieuwe huis.

3

Zelf had ik geen enkele ervaring met de ernstige problematiek van deze jongeren. Hoe pakte ik dit aan? Hoe ga ik te werk?. Uiteraard was er de nodige ondersteuning van orthopedagogen, psychologen en psychiaters. Maar tegelijkertijd wilde ik er voor waken dat dit huis geen huis zou worden, dat de kenmerken zou gaan krijgen van een traditioneel internaat, dat deze jongeren zouden gaan hospitaliseren en dat het een proeftuin zou worden voor allerlei pedagogische, en deskundige hulpverleners.

In mijn visie moest het absoluut een huis worden waarin jongeren zich thuis konden voelen en dat er in alle openheid en vertrouwen naar elkaars levensverhaal zou worden geluisterd. Dat er in dat huis een klimaat zou groeien, waarin ze, met veel respect voor elkaar, zichzelf konden zijn. Maaaaar... er zat wel een addertje onder het gras. Een absolute voorwaarde was, dat er in dat huis wel degelijk hard gewerkt moest worden. Een vast dagritme van werk of scholing... , allerlei dagelijkse huishoudelijke taken, hun hygiëne,....ontspanning... sporten ....het leren omgaan met geld...en absoluut geen drugs of het handelen in gestolen onderdelen van auto's en brommers. Allemaal moeilijke processen voor jongeren die geen enkel gevoel van zelfrespect, discipline en regelmaat hadden. Begrippen, als vertrouwen, solidariteit, saamhorigheid en gastvrijheid , hadden deze jongeren nog nooit in hun leven ervaren, maar waren ook nooit aan hen voorgeleefd.

Vertrouwen en Solidariteit zijn een basisgegeven. Vertrouwen en solidariteit zijn de kernwaarden van goedheid die in elke mens aanwezig is. Maaaaar, kun je zomaar iedereen vertrouwen? Was ik bereid om de hieraan onvermijdelijke verbonden risico's, te accepteren? Door de overtuiging, dat

je zonder het vertrouwen, geen inhoud kunt geven om, samen onder een dak te wonen en het leven met elkaar te delen, koos ik er bijvoorbeeld voor, om in dat huis niets af te sluiten. Dat heb ik geweten... .

Als ik dan eens wat geld miste, of er wat van de inventaris was verdwenen, dan dacht ik Mama Margarita, de moeder van Giovanni Bosco.

Want Don Bosco had aan zijn moeder gevraagd om bij hem in huis te komen wonen. Zij zou als een moeder voor deze jongeren, het leven delen met haar zoon Giovanni. Hoe vaak zal ze niet bij haar Giovanni geklaagd hebben, dat er weer wat uit de voorraadskast was verdwenen...dat ze beddengoed miste... of dat er geld was weggehaald..? Don Bosco kon dan reageren met te zeggen; "De Voorzienigheid zal er in voorzien."

Ik beken heel eerlijk dat ik nooit zo heb kunnen reageren. Dan was ik teleurgesteld, was ik uit mijn evenwicht, en kon ik even kwaad worden. Maar niet met de kwaadheid in mijn hart.

Zoals ik al zei, deze jongeren, kwamen uit gebroken gezinnen, en braken voortijdig hun schoolopleiding af. Dan is er geen beroepsperspectief meer. Geen besef van normen en waarden, en was er geen vertrouwen en solidariteit.

Vertrouwen en solidariteit liggen in elkaars verlengde. Solidariteit houdt in dat je moet kunnen meevoelen met het wel en wee van alle dag. Vertrouwen betekend dat je, je verbonden moet voelen met mensen die moeten leven met veel onzekerheden en nog niet kunnen geloven in hun eigen krachten. Deze wijze van leven en werken vraagt veel, om je eigen levenswaarden niet te verliezen, dat het niet ten koste mag gaan van het natuurlijke gezag. Dit betekende onder meer, dat ik hun uitdrukkingwijze, en de spreektaal van deze jongeren moest leren te verstaan, zonder dat dit ten koste zou gaan van mijn eigen leef- en denkwijze. Het vroeg om een voortdurende bezinning op mijn eigen leven. Vandaar dat het erop aankwam om, de "heuvel van mijn leven" te blijven beklimmen, om deze jongeren telkens opnieuw uit te nodigen om in solidariteit en vertrouwen met elkaar, de ingeslagen weg tot het einde te willen gaan. Met elkaar, als het ware, de diepe en donkere nacht in durven gaan, waar wegen vaak moeilijk zijn vinden, en je alleen op tastende wijze verder kunt. Dat waren de momenten waarop Don Bosco mij als het ware dan fluisterde;

"Je moet niet zeggen dat je van ze houdt, maar ze moeten voelen dat je van ze houdt."

In de loop van de tijd ontwikkelde zich in dat huis ook enkele tradities. Zo was er op zondag, voor het eten, een borreluurtje. Ik vond dat een stukje opvoeding en een oefening om, gecontroleerd met drank te leren omgaan. Het leverde naast gezelligheid, vaak ook momenten op, om de onderlinge spanningen uit te praten.

Toen ik een keer s' avonds laat thuis kwam, zat een van de jongens nog op mij te wachten. Hij was dronken en vertelde dat hij stiekem een fles drank uit de kast had gepakt, de fles aan zijn mond had gezet, en met grote slokken eruit had gedronken. Deze jongen vroeg mij, hem te helpen om zijn alcohol-probleem, samen met de ander huisgenoten bespreekbaar te maken. Dit

leverde de nodige gespreksstof op. De conclusie van dat gesprek was, dat ze, eensgezind besloten om, in solidariteit met deze huisgenoot, op de zondagmiddag geen borrel meer te drinken, en in plaats daarvan een appeltaart, cake of iets anders te gaan bakken...

In diezelfde tijd zou de toenmalige burgemeester van Nijmegen, Ien Dales, een bezoek aan ons huis brengen. Dus kwam de vraag; "Hoe gastvrij en solidair willen we zijn? Wat bieden we haar aan? "Koffie?, thee? Fris? Biertje? Een glas wijn? Unaniem werd besloten om, in solidariteit met onze huisgenoot, dus geen alcohol te schenken. "Die burgemeester moet zich maar aan ons aanpassen en wij niet aan haar", was hun reactie. Wil je nog een mooiere vorm van solidariteit?

Alles wat er in die jaren gebeurde, waren voor mij een sleutel om bij deze jongeren binnen te kunnen komen..

Misschien ben ik wat te weinig ingegaan op de persoon van Don Bosco, en wie Don Bosco was. Ik heb geprobeerd om iets van het gedachtengoed van Don Bosco, in combinatie met mijn persoonlijke ervaringen met jonge mensen, om die op het feest van Don Bosco aan jullie over te brengen. Mijn belangrijkste basis was mijn geloven in God, en was Don Bosco mijn kracht... mijn bezieling... mijn inspiratiebron. Gaandeweg heb ik mogen ontdekken dat er een ziel zat in het werk dat ik heb mogen doen. Het is de ziel van Don Bosco! Het is diezelfde ziel die zijn volgelingen, de salesianen, over de hele wereld in zich meedragen. Het is ook diezelfde ziel van al de passanten van de Nijmeegse Waalhaven, die met een Don Boscohart, in de stilte van hun kajuit, of in het benauwde loketje van de kermisattracties, of achter de gordijnen in de coulisse van de circustent, mensen te laten genieten van een blijde gastvrijheid en solidariteit. Tot op de dag van vandaag zijn de markante slogans van Don Bosco nog steeds heel actueel en zijn ze een levende inspiratiebron:

"Doen wat de omstandigheden je ingeven...."

"Laten voelen dat je van ze houdt...."

"Wees goed, doe goed en laat de mussen maar tjilpen."